

I denne henseende har de to metoder forskellige egenskaber. Den d'Hondtske metode kan have en tendens til at begunstige større partier. Største brøks metode kan derimod have en tendens til at være særlig gunstig for mindre partier. Ingen af delene repræsenterer jo i den forstand en højere grad af retfærdighed end den anden, og derfor er jeg ikke enig med forslagsstillerne, når de i beslutningsforslaget konkluderer, at største brøks metode giver – og nu citerer jeg så direkte fra forslaget, side 8 - »en langt mere retfærdig fordeling af mandaterne end d'Hondts metode.«

Begge valgmetoder har nemlig hver deres styrker og hver deres svagheder, og det er jo disse svagheder og styrker, vi må afveje over for hinanden. Den valgmetode, som forslagsstillerne foreslår anvendt ved kommunevalg og regionsrådsvalg, største brøks metode, har to afgørende svagheder, der gør, at metoden efter regeringens opfattelse ikke er egnet til at blive anvendt ved disse typer valg.

Den ene svaghed ved største brøks metode er den, at metoden ikke giver nogen garanti for, at et parti, der har over halvdelen af stemmerne, også får over halvdelen af mandaterne. Den egenskab har største brøks metode ikke som følge af den uforholdsmæssige store begunstigelse, som metoden kan give de små partier.

Derimod sikrer d'Hondts metode altid, at et parti, som har over halvdelen af stemmerne, også får over halvdelen af mandaterne, og vi synes sådan set, det er en vigtig egenskab ved et valgsystem, at har man over halvdelen af stemmerne, sætter det sig også i over halvdelen af mandaterne. Og det er i særlig grad vigtigt ved kommunevalg, hvor det i modsætning til folke­tingsvalg jo rent faktisk forekommer, at et parti får over halvdelen af stemmerne.

Den anden svaghed ved største brøks metode er den, at små partiers vælgere kan få uforholdsmæssig stor repræsentation. Man kan sige det på den måde, at der kan opstå situationer, hvor vælgeren bliver repræsenteret med en mandatandel, der ligger langt over den gennemsnitlige repræsentation for alle vælgere under et. Dette bekræftes bl.a. af de undersøgelser, Jørgen Elklit har foretaget af betydningen af de forskellige valgsystemer ved kommunevalg. En vælger, der stemmer på et lille parti, kan med andre ord blive bedre repræsenteret end en vælger, der stemmer på et stort parti. Jeg kan illustrere det med et konkret eksempel:

I Tønder kommunalbestyrelse ville Enhedslisten ved det sidste valg i 2005 efter den største brøks metode uden valgforbund få et helt mandat, skønt Enhedslisten efter sin stemmeandel kun ville have ret til 0,47 mandater. Eller med andre ord ville en vælger, der stemte på Enhedslisten i Tønder Kommune, få en repræsentation, der er over dobbelt så god som den repræsentation, en vælger i kommunen i gennemsnit ville få i kommunalbestyrelsen.

Nu skal der nok være nogle i Enhedslisten, der ville sige, at det er en naturlov, at når man stemmer på Enhedslisten, får man dobbelt så god en repræsentation. Hvis man lægger det til grund, er der altså tale om en fire gange så god repræsentation. Men rent matematisk ville man altså få en dobbelt så god repræsentation.

Derfor må jeg opponere imod, at forslagsstillerne i bemærkningerne til beslutningsforslaget skriver, at største brøks metode sikrer, at alle stemmer tæller lige meget, og at metoden sikrer, at intet parti får flere mandater, end deres stemmetal berettiger til. Det udsagn er simpelt hen forkert. Det er det allerede af den grund, at der i praksis altid vil være et eller flere partier, der får flere mandater, end deres stemmetal rent matematisk berettiger dem til, og stemmerne fra de små partiers vælgere kan komme til at tælle uforholdsmæssigt meget mere end andre vælgeres stemme.

Kl. 18.00

Den d'Hondtske metode har derimod den egenskab, at den begunstigelse, et valgsystem er nødt til at give enkelte partier, når nu vi ikke kan opnå fuld retfærdighed, går til det parti, hvis vælgerrepræsentation fjerner sig mindst fra gennemsnittet. Med andre ord går begunstigelsen typisk til større partier, der, som det hedder, bedre kan tåle at få tillagt et ekstra mandat, uden at partiets valgrepræsentation derved fjerner sig væsentligt fra gennemsnittet.

Tag et andet eksempel: I Hillerød fik Socialdemokratiet ved det seneste valg 15 mandater efter den gældende metode, den d'Hondtske metode. Havde største brøks metode været anvendt, ville partiet kun have været berettiget til 12,77 mandater eller efter forhøjelse 13 mandater. Det tyder – indrømmet – i absolutte tal på en stærk overrepræsentation, at et parti på den måde kan få 2,23 mandater mere, end det rent matematisk ville skulle have, men procentvis er afvigelsen fra gennemsnitsrepræsentationen mindre. Den er nemlig godt 17 pct., altså 17 pct. for mange mandater i forhold til stemmetallet, og man kan